

Betina Axelsens translokationstale

Taler

Betina Axelsen
Rektor på Middelfart Gymnasium
& HF

Dato

28. juni 2024

Sted

Middelfart Gymnasium & HF

1 **Kære studenter, kære Årgang 2024**

Da jeg startede forberedelserne til denne tale til jer, ledte jeg efter en begivenhed i dette skoleår, der havde fyldt noget for jer alle sammen. Jeres afgangs-år har været et bemærkelsesværdigt år:

Det har været varmere og vådere i år end nogensinde. Så vådt, at I har bedt om ekstra grus på stierne, så I ikke fik våde sko og bukseben på vej til skole;

10 Debatten om kvinders *mental load* har for alvor taget fat;
Andreas Mogensen har været på et langt ophold i rummet og er vendt tilbage igen;
Dronning Margrete abdicerede og overlod tronen til Kong Frederik;
og vi har haft vores første forår uden Store Bededag.

15

Jeg søgte efter noget, et eller andet, som havde fået jer alle sammen op af stolene – og det har ingen af de nævnte begivenheder. Men der har været én ting, der fik jer til at debattere med hinanden, med lærerne og med ledelsen: Forsøget med fokusmoduler! Der blev lagt lektielæsnings-tid ind i jeres skemaer midt på dagen, og derfor var vi nødt til at flytte noget undervisning til de ledige moduler om fredagen. Det resulterede i, at I i fire uger skulle have undervisning om fredagen i 4. modul. Meget, meget få af jer synes, at det var en god ide at have undervisning efter halv to om fredagen, det skulle I ikke bede om. Dér ville I være fri fra skole.

25

Derfor vil temaet for min tale til jer være FRIHED

Når jeg har valgt at tale til jer om frihed, er det selvklart mit håb, at I vil lytte opmærksomt, tage pointerne med jer og måske endda bruge dem, som I måtte finde relevante og nyttige ude i fremtiden. Inden jeg tager fat på friheden som
35 taletema har jeg lyst til at pege på, at denne tale også vil være et eksempel på almindannelse. Det gør jeg, fordi der nogle gange sættes spørgsmålstegn ved nytteværdien af almindannelse, men også fordi almindannelse kan være svær at forklare. De eksamensbeviser, som I i dag får overrakt, er eksamensbeviser der dokumenterer, at I har taget en almindannende, gymnasial
40 ungdomsuddannelse. Derfor vil I genkende mange elementer i min tale til jer. I vil finde, at jeg taler om et begrebs variationer og betydningen heraf; jeg vil inddrage tekster fra forrige og dette århundrede, jeg vil søge inspiration og perspektiv fra tænkere fra antikken og jeg vil name-droppe den videnskabelige metode. De mest trøtte af jer, har hermed mulighed for at kaste sig over en
45 bingo-liste – jeg håber dog de fleste af jer vil lytte efter budskabet.

Lad os komme i gang!

I jeres tid her, har I gennemlevet meget, der på det givne tidspunkt ikke var
50 lystpræget; mon ikke der har været enkelte moduler, fag, emner, lektier, som I ikke ville have valgt den enkelte dag, hvis I havde været fri til at vælge? Skriftlige afleveringer, fraværsregistrering, karaktergivning – nå nej, det var lærerne, der sagde det... I har sandsynligvis alle fantaseret om at være FRI FRA nogle ting og hele dette skoleår er kulmineret i den seneste tid, hvor I lige om lidt for alvor er
55 FRI FRA skole. I sin sang, Hjem Fra Fabrikken, beskriver Andreas Odbjerg hvordan det føles, når man om et øjeblik er FRI FRA:

”Et minut tilbag’
Det’ sidste gang, jeg ser et ur i dag
60 Og åh, hvor har jeg ventet
Det har jeg ikke nemt ved, åh, nej
Jeg pakker mine ting
Og si’r farvel, vi ses i morgen igen
Og åh, hvor har jeg ventet”

65

Dén boblende, forventningsfulde mavefornemmelse, tror jeg mange af jer deler lige nu; om lidt, lige om lidt, skal I myldre ud herfra for sidste gang.

70 MEN i Odbjergs sang er der et ”vi ses i morgen igen”. Han ved præcis, hvad der
venter resten af dagen og næste dag, så hans frihed er bare dejlig og valgfri; der er
ikke meget at tage stilling til. I de seneste år har skolen her fyldt jeres dagligdag,
hvormed weekender og ferier har været velkomne afbræk. Den afslutning af
frihed, som mandag morgen giver mens man går i gymnasiet, er borte om lidt.
75 Nu skal I til selv at fylde dagene, I skal til at vælge TIL. De kommende uger er
nok rimeligt præcist planlagt med fester og andet skønt og derefter har mange
planlagt et sabbatår. Et FRI-år. Uanset, om man planlægger et sabbatår, et
arbejde eller en videre uddannelse, er det ikke til at komme udenom, at når man
er FRI TIL hvad-som- helst, er det kun en selv, der kan vælge hvad det hvad-
80 som-helst skal være. Ellers ville der ikke være tale om frihed. Frihed TIL kræver
at man handler, vælger, gør noget. Det er en helt, helt anden frihed end at være
FRI FRA.

Generationerne før jer har tumlet med det stigende pres der følger med den
85 øgede frihed til selv at vælge og det voksende antal af valgmuligheder; men
undersøgelser viser, at mange i jeres generation tumler endnu mere og at en af de
bagvedliggende årsager er præstationspres. I er en generation, der i meget stort
omfang er påvirkede af det, som andre mener, tror og tænker; i hvert fald bruger
I enormt meget krudt på at overveje, hvad andre måtte tænke. Det har vi mærket
90 i mange situationer. Nogle gange har det simpelthen svært at få nogen til at sige
noget i et modul.

Heldigvis er det noget, som nogle af jer er gået til kamp mod. Både FUN og
Elevrådet har i år lavet nogle skønne – og meget morsomme – videoer, hvor de
95 har gjort en dyd ud af at tage pis på sig selv. Og I andre har elsket det. I det hele
taget har både Elevrådet og FUN lagt en stor indsats i, at der skulle være nogle
frirum fra præstationspresset; der har været Formel Fredag, MOGO, FUN-
fester og fredagscaféer. Tak for det! Til jeres allersidste café kom DJ Harske
Hubbi og satte fart på, og det er jo også i den grad en invitation fra FUN til ikke
100 at tage sig selv alt for alvorligt, men i stedet sænke skuldrene for en stund og bare
have det sjovt.

Kronprins Christian, der også dimitterer som student i dag, har ligesom FUN
og Elevrådet taget kampen op. I hans tale ved hans 18-års fødselsdag var der var
105 et meget klart budskab til jer, hans egen generation. Han sagde:

”Jeg kan ikke levere perfektion, for hvad er perfektion overhovedet, men jeg kan

love dedikation. Jeg vil give alt, hvad jeg har, og lære alt, hvad jeg kan”

110

I blev dermed kaldt til kamp, kloge unge mennesker. Når kronprinsen bruger sin taletid på at understrege, at det, at han gør sig umage, er det, vi kan forvente af ham, så er det jer, han kæmper for og inviterer til at samle handsken op. Han forsøger at frigøre sig selv – og frigøre jer – fra præstationspresset. På sine egne og på jeres vegne – kæmper han for FRIHEDEN TIL at begå fejl og til at blive klogere.

Kampen mod præstationspresset synes jeg man med god ret kan kalde en frihedskamp; der skal nemlig kæmpes for friheden til at begå fejl og være uperfekt. Hvis præstationspres afholder jer fra at træffe valg, afholder jer fra at gøre noget, at handle, skal det angribes og bekæmpes.

Frihedskæmperne under 2. Verdenskrig havde en klar ydre fjende og nogle meget håndgribelige våben i deres frihedskamp. Sådan forholder det sig ikke med en frihedskamp mod præstationspresset. I kan med rimelighed spørge:

*”Hvad skal jeg kæmpe med,
hvad er mit våben?”*

130

som det fængende vers fra Griegs digt Til Ungdommen lyder.

For inspiration foreslår jeg, at I kigger mod antikkens tænkere – for det er dét, I véd nu: at vores nutidige problemer kan belyses med perspektiver og viden fra endog meget gammel tid!

Stoikerne, der tænkte deres ideer nogle hundrede år før vores tidsregning, inddelte problemer i to kategorier: Dem, som du ikke har magt over, og dem som du har magt over. De problemer, som du ikke har magt over, opfordrede stoikerne til, at du arbejder på at acceptere som de er – brug ikke krudt på den slags problemer, for du løber bare dig selv træt. I dén kategori falder det, som andre mennesker tænker om dig. I den *anden* kategori falder det, som *du* tænker om andre og dig selv – det har du reel magt over. Og den kategori opfordrede stoikerne til, at man kaster sig over. Undersøgelser viser, at der er en sammenhæng mellem hvordan man tænker om andre mennesker og hvordan man tænker om sig selv. Tænk derfor **godt** om andre. Vid, at de, ligesom dig,

145

gør deres bedste og at du intet begreb har om, hvad deres dag og liv er fyldt af.
Når du tænker mere positivt om andre, vil du temmelig sikkert tænke mere
150 positivt om dig selv. Og vær så helt sikker på, at ingen lægger lige så meget mærke
til, hvad du foretager dig, som du selv gør. Det er (empirisk) bevist!

Jeres stærkeste våben mod præstationspresset er altså at dreje jeres egne tanker
om andre i en positiv retning – så vil jeres tanker om jer selv følge med. Hæld
155 ikke vand på møllen ved at være kritiske og dømmende.

Der er enorm frihed i at være uperfekt – og det er på den anden side vildt
begrænsende kun at gå i gang med noget, som man er temmelig sikker på at
lykkedes med. Se bare jeres forældre; hvis I spørger dem, tror jeg at de vil kunne
160 bekræfte, at de indimellem har tvivlet på, om de var perfekte forældre; men
måske I skal spørge en anden dag, for i dag er de vist ikke til at skyde igennem!
Spørg dem, hvad de har gjort, som de ikke kunne forudsige udfaldet af – og om
det var ok. Spørg, om de nogensinde har fortrudt et valg eller en handling – og
hvordan de kom videre.

165

Når I skal til at gøre noget, til at træffe et valg, at vælge til, kan I med fordel
supplere jeres positive tanker om jer selv og andre med at minde jer selv om, at
hvis I gør noget, som hen ad vejen viste sig at være en fejl – ja, så er I blevet så
meget klogere. I videnskaben anerkendes negative resultater på lige fod med
170 positive resultater og det vil jeg opfordre jer til at tænke over på jeres vej gennem
livet. For hvis I nu starter på en uddannelse, som viser sig ikke at være den rigtige
for jer, så er det jo værdifuld viden! Det ville I slet ikke have vidst, hvis I ikke
havde prøvet. På den måde bliver I FRI FOR at begå samme fejl en gang til. Og
tag det fra mig, en 50-årig: det kan altså virkelig noget. At der er ting, som man
175 bare véd man ikke behøver prøve igen. Anerkend den kvalitet som fejl og
fejltagelser har, for de er med til at vise, hvad der er mere rigtigt for jer.

Her på skolen vil I, Årgang 2024, blive husket: Ikke for jeres karakterer, ikke for
jeres fraværprocenter, ikke for jeres afleveringer eller for jeres perfekte hår: Men
180 for alt det I har vist os og bidraget med af plets kud og skæverter – TAK for jer.

Med disse ord dimitterer jeg jer, Årgang 2024 fra Middelfart Gymnasium &
HF.

185

Kilde

Manuskript tilsendt af taler

Kildetype

Digitalt manuskript

190

Tags

Translokations-/dimissionstale

Relateret

Nanna Hinkes studentertale

28. juni 2024

195

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/betina-axelsens-translokationstale>

200

205

210

215

220